

1999 - 1917

משה ירושלמי ("זיק")

המייסד והמפקד הראשון
של תח"ל
(תחנות חוץ לארץ)

תעודת זהות

- ❖ משה ירוזלימסקי (לימים ירושלמי) נולד בשנת 1917 בפולין, בגיל 17 עלה ארצה עם משפחתו. התגוררו בתחילה במגדיאל, אחר כך עברו לשכונת פלורנטין בת"א ומשם לרחוב גריזים 3.
- ❖ משה סיים את לימודיו בגימנסיה בלפור, עבד זמן מה בעיריית ת"א ובגיל 19 התגייס להגנה, למחלקת איתות ראייה, שם למד מורס ובשנת 1937 הדריך בקורס אלחוטנים שנערך בחולדה.
- ❖ בשנת 1938 פרש מעבודתו בעירייה והצטרף למנגנון הקבע של ה"הגנה" (קיבל את הכינוי "זיק") ומונה ל"מפקח ארצי" של רשתות המורס בארץ, היה עובר בין הישובים ובודק את כשירות האלחוטנים והציוד.
- ❖ בשנת 1941 הדריך בשני קורסי אלחוטני מורס שהתקיימו ביריד המזרח בת"א (בתקופת שיתוף הפעולה עם הבריטים) ובשנת 1943 הדריך בקורס אלחוטנים בביתן אהרון.
- ❖ בחודש מאי 1945 הוא נקרא לשאול אביגור (ראש המוסד לעלייה ב') שהציע לו לצאת לאיטליה "לארגן את ענייני הקשר באיטליה, בצרפת וביוון".
- ❖ כעבור חודש יצא ירושלמי מחופש לחייל יהודי מארץ ישראל, עם תעודות מזויפות, דרך מצרים לאיטליה שם פגש את הטכנאי רני רובינשטיין ועוד שני אלחוטנים ויחד הקימו את קשר הרדיו הראשון מנאפולי לת"א.
- ❖ ירושלמי שהה באירופה כמפקדם של "הגדעונים" כשנה, חזר ארצה כגדעוני עם אוניית המעפילים "יאשיהו ודג'ווד" שהביאה 1260 מעפילים וקיבל את הפיקוד על רשת "גדעון" ועל אלחוטני ההעפלה.
- ❖ עם הקמת צה"ל הקים ירושלמי את שירות תח"ל.

רחוב גריזים 3

- ❖ כאמור, לאחר עלייתה ארצה, השתכנה המשפחה ברחוב גריזים 3 בת"א, שעם הזמן הפך ל"מוסד" בחיי המשפחה.
- ❖ בקומה ב' בבניין היתה תחנת קשר של ה"הגנה".
- ❖ אחד השכנים בבניין התלונן בדואר על הפרעות בקליטת "קול ירושלים".
- ❖ משה בעצה אחת עם בעל הבית, שגם הוא היה מקורב ל"הגנה", סיים איתו את חוזה השכירות על-מנת שתלונתו לא תיבדק.
- ❖ משה ומשפחתו קיבלו את הדירה על-מנת שיוכל לעלות לתחנה מבלי להסתכן במעקב ע"י הבריטים.
- ❖ בשנת 1935 עלתה ארצה סוניה שטיינר, מי שעתידה להיות רעייתו והצטרפה גם היא ל"הגנה".
- ❖ בשנת 1940 הם נישאו וסוניה ומשה התגוררו בדירה עם הוריו ושתי בנותיהם.
- ❖ הדירה שימשה כ"מרכז קליטה" והתגוררו בה לסירוגין, מלבד בני המשפחה, קרובים ניצולי שואה שהיו זקוקים לקורת גג ועזרה ראשונית.
- ❖ גריזים 3 היה מקור אין סופי של זכרונות נעימים למשפחה, שכללו שמחות והתכנסויות משפחתיות, וגם זכרונות כואבים כשסוניה חלתה ונפטרה בשנת 1956.
- ❖ משה ירושלמי הפך לחלק מרחוב גריזים והתגורר בו למעלה מ-60 שנה.

מפקד תח"ל

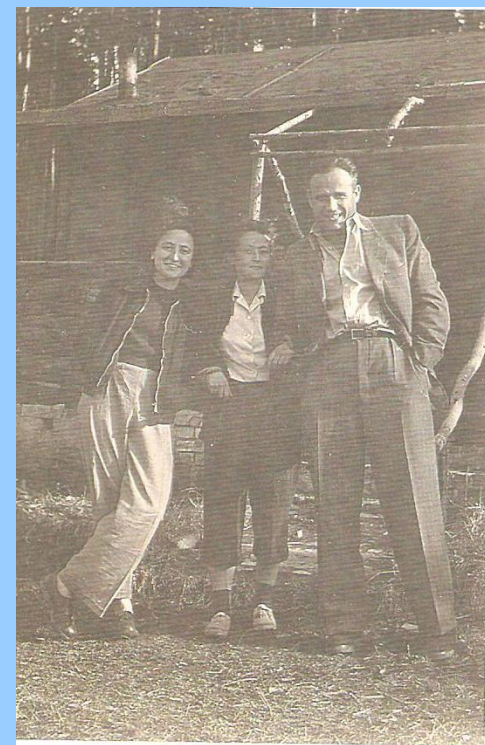
- ❖ בתחילת 1949, נקרא סרן משה ירושלמי ע"י יעקב ינאי ("יאן"), הקשר"ר הראשון, להקים את שירות תח"ל, לקשר רדיו בין מדינת ישראל לשגרירויות שלה ברחבי העולם.
- ❖ הוא עשה זאת בהצלחה רבה והמשיך לשרת בתח"ל במשך כ-30 שנה ברציפות עד לפרישתו בדרגת סא"ל בראשית שנות ה-70.

רומא – 1950
עם לובה גלר (לוביצ'קה)
ושמעון לוטן

מפקד תח"ל

פראג – 1949

ה"זיק" שאהבנו

עובדי תח"ל מספרים על "זיק"

- ❖ משה היה חף מכל סממן של התנשאות כלפי פקודיו ובאותה מידה חף מכל חנופה כלפי הממונים עליו. הוא היה דייקן וקפדן ודרש הרבה מהכפופים לו, אבל תמיד דרש יותר מעצמו, הוא היה איש אמיתי, צנוע וישר, מפקד, מדריך ובעיקר חבר נפלא (אורי גורן).
- ❖ משה קורץ מגזע אצילים מסוג האנשים שהיית רוצה שיהיה חבר שלך. הוא שידר אמינות, אכפתיות ורגישות, הכיר אישית כל "גדעוני" באשר הוא, התעניין במצבו האישי, ניסה לייעץ ולעזור בבעיותינו האישיות. "זיק" היה איש קשר חשאי בכל רמ"ח אבריו וחי את הנושא מעומק נשמתו (מייק הררי).
- ❖ נשלחנו אני ועוד שתי בנות לשליחות בבלגיה, "זיק" הגיע לביקור עבודה והבחין מיד, בחושיו החדים כי מצב הרוח שלנו אינו מזהיר, על רקע מזג-האוויר, המשמרות והגעגועים הביתה. באותו ערב הופיע "זיק" בבית המלון שלנו עם קופסת שוקולד "גודייבה" לכל אחת מאיתנו, בצירוף הקדשה אישית (ציפי נוביק).
- ❖ שבוע לפני שליחותינו לפריז (בעלי ואני), ארעה תקלה במשמרת שהייתי אחראית עליה ושלא הובאה לידיעתי ונגרם נזק. למחרת קרא לי "זיק", נזף בי קשות ולא רצה לשמוע אותי. בערב לפני הנסיעה, כשכל המשפחה באה להפרד מאיתנו, נשמע צלצול בדלת ובפתח עמד "זיק" נכלם ומבויש עם בונבונירה ענקית ביד ואמר לעיני כולם "באתי להתנצל, לא יכולתי להרשות לעצמי שתסעו לשלוש שנים כועסים עליי, מה גם שלא בדיוק צדקתי במקרה הזה" (ברכה רביטש).

כתבו על "זיק"

אוקטובר 1967

אל: ראש תח"ל

הנדון: הערכה

עם שוך הקרבות והנצחון המזהיר של צה"ל, אני רואה לחובה נעימה להביע לך ולכל עובדי מחלקתך את הערכתי ותודתי על העבודה המסורה, ללא לאות, שגיליתם בזמן החרום, תוך כדי ההכנות ובעת ימי הלחימה.

תרומתכם למאמץ המלחמה היתה רבה, הענקתם קשר בלתי פוסק, אמון ויעיל במשך כל שעות היממה עם העולם כולו - קשר שהוא אחד האמצעים החיוניים ביותר לניהול המערכת הצבאית והמדינית והמאפשר ניהול מערכת בצורה יעילה ושקולה.

כה לחי!

מאיר עמית - אלוף
ראש המוסד

"...דומני ששום תנועת
מחתרת לאומית בעולם לא
היתה מסועפת ומסונפת
במידה כזו, כפי שהיתה
מסועפת מערכת הקשר של
העם היהודי..."

ישראל גלילי,
ראש המפקדה הארצית
של ה"הגנה"

מכתב הערכה של ראש המוסד
האלוף מאיר עמית שנשלח למשה ירושלמי
בתום מלחמת ששת הימים